

พ่อแม่ผู้แสนดีโลก

ชยสาโร ภิกขุ

พ่อแม่ผู้แสนจืดจาง

พิมพ์แจกเป็นธรรมบรณการด้วยศรัทธาของญาติโยม
หากท่านไม่ได้ใช้ประโยชน์จากหนังสือนี้แล้ว
โปรดมอบให้กับผู้อื่นที่จะได้ใช้ จะเป็นบุญเป็นกุศลอย่างยิ่ง

พ่อแม่ผู้แสนดีโลก

ขยายใจ รักชู

พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน

สงวนลิขสิทธิ์ ห้ามคัดลอก ตัดตอน หรือนำไปพิมพ์จำหน่าย

หากท่านใดประสงค์จะพิมพ์แจกเป็นธรรมทาน โปรดติดต่อ

มูลนิธิปัญญาประทีป หรือ โรงเรียนทอสี

๑๐๒๓/๔๗ ซอยปรีดีพนมยงค์ ๔๑

สุขุมวิท ๗๑ เขตวัฒนา กทม. ๑๐๑๑๐

โทรศัพท์ ๐-๒๗๑๓-๓๖๗๔

www.thawsschool.com, www.panyaprateep.org

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ.๒๕๔๖ จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม

ฉบับออกแบบปกและจัดรูปเล่มใหม่

พิมพ์ครั้งที่ ๑ - ๔ ตุลาคม ๒๕๔๙ - สิงหาคม ๒๕๕๒ จำนวน ๒๐,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ จำนวน ๓,๕๐๐ เล่ม

ศิลปกรรม วิชชุ เสริมสวัสดิ์ศรี

จัดทำโดย มูลนิธิปัญญาประทีป

พิมพ์ บริษัท โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ (๑๙๘๗) จำกัด

ดำเนินการพิมพ์ บริษัท คิว พรินท์ แมเนจเม้นท์ จำกัด

โทรศัพท์ ๐-๒๘๐๐-๒๒๙๒ โทรสาร ๐-๒๘๐๐-๓๖๔๙

คำนำ

พ่อแม่ ผู้แสดงโลก พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน ครั้งแรกในเดือนพฤษภาคม ๒๕๔๖ เนื่องในโอกาสฉลอง การเปิดอาคารเพาะปัญญา อาคารเรียนสำหรับชั้น ประถมศึกษา โรงเรียนทอสี

ในการพิมพ์ครั้งนี้ ได้มีการออกแบบปกและจัด รูปเล่มใหม่ แต่เนื้อหาสาระยังคงเดิมทุกประการ ขอ อนุโมทนาบุญกุศลญาติโยม และผู้ปกครองทุก ๆ ท่านที่มี ส่วนช่วยในการจัดพิมพ์และเผยแพร่หนังสือนี้ ซึ่งจะช่วย สนับสนุนพ่อแม่ทั้งหลายในการสร้างโลกที่ดีงามให้กับ ลูกหลานของตน เพื่อความสงบสุขของสังคมต่อไป

คณะศิษยานุศิษย์

ตุลาคม ๒๕๔๙

คำนำในการพิมพ์ครั้งแรก

เนื่องในโอกาสอันเป็นสิริมงคลที่ โรงเรียนทอสี มีกำหนดเปิดตึกประถมศึกษา “**เพาะปัญญา**” ในวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๔๖ ทางโรงเรียนได้ขออนุญาตจัดพิมพ์ พระธรรมเทศนาเรื่อง “**พ่อแม่ผู้แสดงโลก**” เพื่อแจกเป็น ธรรมทานในงาน อาตมาอนุญาตให้ด้วยความยินดี และ ขออนุโมทนาในกุศลเจตนาของผู้จัดพิมพ์ ณ ที่นี้ด้วย

ขอให้อานิสงส์ผลบุญของการให้ธรรมเป็นทาน ในครั้งนี้ จงดลบันดาลให้ผู้เป็นพ่อเป็นแม่ทั้งหลาย ได้ อยู่ในโลกที่สงบร่มเย็นด้วยพลังธรรม และสามารถแสดง โลกนั้นให้กับลูกของตนได้ เพื่อประโยชน์และความสุขของ เพื่อนร่วมโลกทุกๆ ชีวิตตลอดกาลนานเทอญ

ชยสาโร ภิกขุ

๑๕ พ.ค. ๔๖

พ่อแม่ ผู้แสดงโลก

พ่อแม่คือผู้แสดงโลกให้ลูกเห็น พุทธพจน์นี้มีความหมายอย่างไร จะตอบคำถามนี้ ก่อนอื่นคงจะต้องวิเคราะห์คำว่า **โลก** เพราะในกรณีนี้การชี้ให้ลูกเห็นโลกแห่งสิ่งแวดล้อมทางวัตถุและสิ่งมีชีวิตทั้งหลายคงเป็นแค่ส่วนหนึ่ง เช่น ลูกถามว่า นั่นคืออะไรคะ พ่อหรือแม่ตอบว่านั่นเรียกว่า น้ำตก ลูก นั่นเรียกว่าทาก นั่นเรียกว่าเลือด อย่างนี้เป็นต้น มันก็คือการแสดงโลกเหมือนกัน แต่ยังไม่ซึ่ง เป็นการสอนภาษาหรือชื่อเรียกมากกว่าโลกตามหลักภูมิศาสตร์ และชีวศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของโลก แต่ไม่ใช่ทั้งหมด

คนเรารับรู้ต่อโลกคือสิ่งแวดล้อม ด้วยตา ด้วยหู ด้วยจมูก ด้วยลิ้น ด้วยกาย ด้วยใจ แต่สื่อเหล่านี้ไม่ใช่เครื่องรับการสัมผัสของโลกที่เป็นกลาง การฟังของเราไม่เหมือนการทำงานของเครื่องเทปที่บันทึกเสียงทั้งหมดที่อยู่ในรัศมี ตาของเราไม่เหมือนเลนส์กล้องถ่ายรูป ที่จับทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ต่อหน้าเรา ทั้งนี้เพราะการที่เราจะรับรู้หรือไม่รับรู้สิ่งใด ไม่ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของอินทรีย์อย่างเดียว หากยังอาศัยเหตุปัจจัยอย่างอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่อยู่ในใจ อย่างเช่น สมมุติว่าเราไปปฏิบัติที่

สนามบิน ไปก่อนเวลาหน่อยก็นั่งคอย คุณคนเดินไปเดินมา ตาเห็นคนผ่านหน้าหลายร้อยคน แต่รับรู้ต่อคนก็คน ไม่ใช่ทั้งหมดใช่ไหม ทำไม่เป็นอย่างนั้น ลองดูซิที่เราจำใครได้บ้าง บางคนอาจจะรับรู้เฉพาะคนหน้าตาดี แต่งตัวสวย หรือแต่งตัวแปลกๆ บางคนอาจจะสนใจดูแต่คนต่างชาติ บางคนอาจจะใจลอย ลืมตาแต่แทบไม่เห็นอะไรเลย

สิ่งที่จะเข้ามากระทบอินทรีย์เรามีมากมาย มากกว่าที่เราจะรับไหว ในชีวิตประจำวัน การเลือกเฟ้นสิ่งรับรู้จึงดำเนินไปเรื่อยๆ โดยมีความต้องการเอาตัวรอด ความเกลียดทุกข์รักสุขเป็นเกณฑ์ สิ่งที่คุณคามหรือล่อใจ เราก็รับรู้ สิ่งที่ชวนให้ดีใจ เสียใจ โกรธ กลัว ชอบ รัก เราก็ให้ความสนใจ สิ่งที่ไม่กระตุ้นอารมณ์ ไม่กระทบอัตตา หรือผลประโยชน์ ก็ผ่านไปเฉยๆ เรากลับมารองการสัมผัสอยู่ตลอดเวลา โดยรู้ตัวบ้าง ไม่รู้ตัวบ้าง ทั้งหมดที่เรารับรู้ด้วยสัญชาตญาณ ด้วยความเคยชิน ด้วยความตั้งใจ คือโลกของเรา

ฉะนั้น อาจจำกัดความคำว่า “โลก” ว่า “โลก” คือสิ่งแวดล้อมที่มีความหมายสำหรับเรา โลกที่เราอยู่คือโลกที่เราสร้างขึ้นมาจากวัตถุทิบ คือ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ด้วยความปรุงแต่งของจิตที่มีทั้งกุศลธรรมและอกุศลธรรมปะปนอยู่

โลกในวัยนี้ จึงไม่ใช่สิ่งที่ปรากฏในหนังสือแผนที่โลกที่แต่ละคนอยู่อาศัยไม่เหมือนกัน เพราะจิตใจของแต่ละคนไม่เหมือนกัน โลกของแต่ละคนขึ้นอยู่กับประสบการณ์ส่วนตัวในอดีต ความจำ ความอยาก ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อต่างๆ เมื่อเป็นเช่นนั้น ในการกำหนดโลกที่เราอยู่ เห็นได้ไม่ยากว่า ผู้คนรอบข้าง โดยเฉพาะในเบื้องต้นของชีวิต มีอิทธิพลมาก พระพุทธองค์จึงตรัสว่า **พ่อแม่เป็นผู้ที่แสดงโลกให้ลูก**

“โลก” ในความหมายสามัญ คือ วัตถุสิ่งแวดล้อมยังถูกหล่อหลอมด้วยพ่อแม่ พ่อแม่ผู้มีอันจะกินอาจจะสามารถเลือกที่อยู่ที่ดีสงบสบาย อากาศดีไม่แออัด แต่พ่อแม่จำนวนมากไม่มีเงินพอที่จะเลือกได้ แล้วแต่งงาน แล้วแต่โอกาส แล้วแต่บุญ อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าพ่อแม่เลือกหรือไม่เลือกบ้านที่อยู่ตามความพอใจ สิ่งที่กำหนดโลกที่เด็กรู้สึกว่าจะตนอยู่อาศัย คือ ทำที่ของพ่อแม่ต่อบ้านมากกว่าตัวบ้านคือ **พ่อแม่ขีปน บ้านดีขนาดไหนก็ยังมีเรื่องไม่พอใจอยู่เรื่อย** อัจฉาคนอื่นที่มีบ้านที่น่าอยู่กว่าพ่อแม่นิสัยอย่างนี้ก็สร้างโลกที่เศร้าหมองให้ลูกอยู่ได้ ถึงแม้ว่าสิ่งอำนวยความสะดวกมีครบ ทีวี วิดีโอ ดีวีดี คอมพิวเตอร์ เครื่องเล่นที่แพงๆ มีหมด แต่อาจยังไม่เป็นสิ่งแวดล้อมที่น่าอยู่ก็ได้ หากเจ้าของบ้านเป็นผู้ที่ไม่ฉลาดในการบริหารอารมณ์ตัวเอง

บ้านไหนลูกทิ้งเสื้อผ้าทิ้งของไว้เกะกะ แล้วก็มีคนไปเก็บให้ ลูกได้เห็นตั้งแต่เล็กว่า ในโลกของเราไม่ต้องรับผิดชอบตัวเองก็ได้ เพราะว่ามีคนคอยตามไปรับผิดชอบให้ ไม่ใช่ว่าความคิดผิดอย่างนี้จะเกิดแน่นอน แต่มีโอกาสมาก

ส่วนครอบครัวที่อยู่ในบ้านแคบๆ ร้อนๆ หนาวๆ เด็กไม่ค่อยมีเครื่องเล่น หากพ่อแม่เป็นตัวอย่างในการเป็นคนสุขง่ายทุกข์ยาก ไม่ใช่คนขี้เบื่อ หรือขี้ฉง เด็กที่อยู่ในบ้านนั้นอาจจะมีสัญญาดี ๆ ต่อบ้านนั้นตลอดชีวิตก็ได้ เพราะเป็นสถานที่ที่เคยมีแต่ความสุข

พ่อแม่สร้างกรรมกับลูกทุกวัน อ่านแล้วก็อย่าเพิ่งตกใจ ไม่ได้หมายความว่าทำสิ่งที่ไม่ดีทุกวันหรือหมายความว่า ทำ และ พุด สิ่งที่มีผลต่อชีวิตลูกทุกวันกรรมเป็นของกลาง ไม่ใช่สิ่งที่ไม่ดีเสมอไป กรรมคือการกระทำด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยใจ ซึ่งประกอบด้วยเจตนา และมีผลที่สอดคล้องกับเจตนา นั้น อย่างน้อยที่สุดทุกครั้งที่เราทำอะไร พุดอะไร หรือคิดอะไรอย่างตั้งใจ เราย่อมเพิ่มความเคยชินที่จะทำอย่างนั้นต่อไป และเสริมสร้างความรู้สึกว่าสิ่งนั้นเป็นเรื่องธรรมดา การที่เราารู้สึกว่าบางสิ่งบางอย่างเป็นเรื่องธรรมดา เรารู้สึกอย่างนั้นตั้งแต่เมื่อไร และเพราะเหตุอะไร เรามักจะไม่ค่อยคิด

คำตอบน่าจะอยู่ที่ว่า เราเคยทำสิ่งนั้นบ่อยๆ หรือเคยอยู่กับสิ่งนั้นมานานหรือตั้งแต่เกิด มันก็เลยธรรมดาสำหรับเรา คือ เราชิน

เมื่อเราเจอใครจากที่อื่น จะเป็นต่างชาติหรือมาจากภาคอื่น ซึ่งเคยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่เหมือนกับเรา สิ่งที่เราถือว่าธรรมดา เขามักรู้สึกว่าแปลกประหลาด หรือสิ่งที่เขาถือว่าธรรมดาเรากลับรู้สึกว่ายากดี ความสนุกในการท่องเที่ยวอยู่ที่เรื่องแบบนี้ไม่ใช่บ่อย สิ่งที่เราถือว่าธรรมดา เราจะทำเรื่อยๆ ไม่รู้สึกอะไร ถ้าเป็นบุญเราก็จะได้เรื่อยๆ หรือเป็นบาปก็เหมือนกัน เพราะฉะนั้นผู้ที่ปลูกฝังความเคยชิน หรือความรู้สึกว่าเรื่องใดธรรมดาในจิตใจของคุณ สร้างกรรมไว้มาก พ่อแม่พาลูกใส่บาตรตั้งแต่เล็กจนลูกติดเป็นนิสัย คือ เขารู้สึกว่าเป็นเรื่องธรรมดา พ่อแม่ได้สร้างกรรมดีไว้มาก พ่อแม่พาลูกไปตักปลาบ่อยจนลูกเห็นว่าเป็นวิธีผ่อนคลายความเครียดที่ดี ก็สร้างกรรมไม่ดีไว้

ฉะนั้น ความเคยชินหรือความรู้สึกต่อความเป็นเรื่องปกติธรรมดาของบางสิ่งก็ดี การถือว่าอะไรเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ อะไรเป็นสิ่งที่น่าละอาย อะไรเป็นสิ่งที่น่าภูมิใจก็ดี ทั้งหมดนี้ไม่ได้เกิดจากวัตถุนอกตัวเรา สิ่งที่เราเห็น สิ่งที่เราได้ยิน สิ่งที่เราได้สัมผัสอย่างเดียว หาก

เกิดจากการกระทำและการแนะนำของผู้ใหญ่ ผู้ชำนาญ
ผู้คุ้นเคยด้วย

ผู้ปกครองทั้งหลายอาจสังเกตได้ว่า เราเป็นครู
ของลูกอยู่ตลอดเวลา ไม่ใช่เฉพาะเวลาที่เราสั่งสอนหรือ
ตักเตือน โลกนี้เป็นที่ใหม่สำหรับเด็ก และเขาต้องการ
ผู้นำทางที่เขาไว้วางใจได้ ลูกจึงมองเราอยู่ตลอดเวลา เหมือน
ผู้ใหญ่จะเดินทางในที่ที่ไม่เคยไปมาก่อน เขาก็ต้องดูผู้
ชำนาญทาง ผู้ที่เคยอยู่มานานแล้ว และถ้าเขาฉลาด คน
ใหม่ก็จะทำตามคนเก่า เขาจะคอยดูแล้วก็ทำตามด้วย
สามัญสำนึกว่าเขาอยู่ได้นานแล้ว ถ้าเราทำตามเขาเราก็
น่าจะอยู่ได้ สำหรับเด็กก็ไม่จำเป็นต้องแปลกใจว่าเขาถือว่า
พ่อแม่เป็นตัวอย่างในทุกสิ่งทุกอย่าง เด็กต้องการ
ความรักและการป้องกันอันตรายจากพ่อแม่ จึงพร้อมที่จะ
ทำสิ่งที่เป็นที่พอใจของพ่อแม่อยู่ตลอดเวลา พร้อมที่จะ
เป็นผู้ที่พ่อแม่พอใจ พร้อมที่จะอยู่ในโลกที่พ่อแม่กำหนด
ให้ ถึงแม้ว่าอาการภายนอกอาจจะดูซน หรือดื้อในบาง
ช่วง ลึกๆ มักจะเป็นอย่างนี้ พ่อแม่จึงมีโอกาสยอดเยี่ยม
ที่จะให้สิ่งที่ดีงามแก่ลูก เพราะเขาอยู่ในอำนาจของเรา

ถ้าเราชอบเปิดทีวีไว้ตลอดเวลา เข้าไปในบ้าน
เมื่อไรก็เปิดทีวีทันที จะดูหรือไม่ดูก็ช่าง เปิดไว้เป็น
เพื่อน เด็กก็จะคุ้นเคยกับการมีทีวีเปิดไว้ โลกที่มีทีวี

เหมือนญาติเสียงดัง คือ โลกหนึ่งที่เราแสดงให้เห็นเด็กที่เติบโตในครอบครัวอย่างนี้จะรู้สึกว่ ทวีเป็นเรื่องธรรมดา เป็นส่วนประกอบของโลกที่ปลอดภัยของเขา นึกไม่ออกว่าครอบครัวที่ไม่มีทีวีอยู่ได้อย่างไร ผูกพันกับทีวีมากเกินไป

ฉะนั้น เราต้องคอยสำรวจดูว่า สิ่งแวดล้อมของเรามีผลต่อจิตใจลูกอย่างไรบ้าง ความเป็นอยู่ของเราส่งสัญญาณอะไรบ้าง เช่น ถ้าหากว่าพ่อหรือแม่ทำงานหนัก กลับบ้านเหน็ดเหนื่อย ไม่ค่อยอยากจะพูดคุยกับลูก หงุดหงิด รำคาญ เครียดจากงาน อยากจะนั่งดูทีวีพักผ่อนเฉยๆ หรืออยากจะทำจากบ้านเพื่อผ่อนคลายความเครียดกับเพื่อนฝูง นี่ก็เป็นการสอนเด็กอย่างหนึ่งเป็นการแสดงโลกให้เด็กเห็นอย่างหนึ่งเหมือนกันโดยเราไม่ได้ตั้งใจ คือ ให้เด็กเห็นว่าโลกแห่งงาน และหรือ เงิน สำคัญกว่าโลกแห่งการอยู่ร่วมกันของครอบครัว ถึงแม้ว่าไม่ได้สอนเป็นทฤษฎี และใจจริงไม่อยากเชื่ออย่างนั้นด้วย ลูกก็ไม่สามารถเห็นอุดมคติของเรา (ซึ่งเราอาจจะเอาไว้แค่ปลอบใจหรือหลอกใจตัวเองมากกว่าอย่างอื่น) ลูกดูพฤติกรรมของเรา สิ่งที่เขาเห็นได้ การใช้เวลาของเรา การบริหารเวลา (หรือการบริหารเวลาไม่เป็น) ของเรา เป็นสิ่งที่เด็กต้องเห็นและต้องถือเป็นมาตรฐาน

จริงอยู่ การเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ลูกในทุกๆ เรื่อง นั้นเป็นไปได้ คงเหลือวิสัยสำหรับผู้ที่ไม่หมดกิเลส แต่อย่างไรก็ตาม เราต้องยอมรับว่า **เด็กไม่สามารถแยกแยะได้ระหว่าง สิ่งที่เราทำให้เป็นตัวอย่างกับ เขา กับสิ่งที่เราอดทำไม่ได้ทั้งๆ ที่รู้ๆ อยู่ว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดี** เขาจะรู้ได้อย่างไรว่าสิ่งที่เราทำและพูดเกิดจากสติ ปัญญาหรือเกิดจากกิเลส ในเมื่อบางครั้งแม้ตัวเราเองก็ อาจจะไม่แน่ใจ ผู้ปกครองบางคนไม่ค่อยยุติธรรมกับลูก ในเรื่องนี้ บางสิ่งบางอย่างซึ่งเขารู้ว่าไม่ค่อยงามแต่ยัง ชอบทำ เมื่อลูกเริ่มเลียนแบบ พ่อแม่ก็โกรธเขา ลูกไม่มีสติปัญญาไม่มีประสบการณ์พอหรอกที่จะรู้ว่าสิ่งใดผู้ใหญ่ ต้องการให้เป็นตัวอย่าง สิ่งใดไม่ต้องการ เพราะเราเป็นผู้แสดงโลกให้เขาเห็น ในสายตาของเขา พ่อแม่เป็นผู้นำทางที่ชำนาญที่สุด ความรู้สึกต่อพ่อแม่มีพลังขนาดไหน ก็ดูได้จากวัฏวนธรรมการสร้างสิ่งสูงสุดในลักษณะที่เป็น พระบิดาหรือพระมารดา

อิทธิพลที่พ่อแม่มีในการกำหนดชีวิตของลูกมีมาก ที่เดียว เพราะเหตุนี้ นั่นเองที่พระพุทธรองค์ถือว่าความ เป็นลูกกตัญญูเป็นสัญลักษณ์ของคนดี เพราะคนดีย่อม ตระหนักชัดว่า ถ้าพ่อแม่ไม่เลี้ยงเราดี ให้พื้นฐานที่มั่นคง เราคงไม่เป็นอย่างนี้ ถ้าใครภูมิใจว่าตนประสบความสำเร็จ

ในชีวิต เพราะสติปัญญาความสามารถของตัวเองคนเดียว
นักปราชญ์ถือว่าเหลือ

ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา โดยปกติกล่าวเรียกว่า
ผู้ออกบวชว่ากุลบุตร – กุลธิดา ซึ่งในฉบับภาษาอังกฤษ
แปลว่า “Sons of good families” or “daughters of
good families” อาตมาอยู่ในผ้าเหลืองมากกว่ายี่สิบปี
เห็นชาวต่างชาติมาขอบวชในพระพุทธศาสนาจำนวนมาก
บางคนมอบกายถวายชีวิตตั้งแต่วันแรกเลย แล้วอยู่ไม่ถึง
อาทิตย์ บางคนบวชเณรอยู่ได้หลายเดือนจึงรู้สึกไม่ไหว
บางคนผ่านการบวชพระแล้วอยู่ได้สองสามปีก็หมดบุญ
บางคนอยู่ไปเรื่อย ๆ มีความสุข

อาตมาดูความหลากหลายของคน ดูการไปการมา
การบวชการสึกมานานแล้ว มีข้อสังเกตข้อหนึ่ง คือ คน
ไหนยังมีปัญหาเกี่ยวกับทางบ้าน บาดหมางกับพ่อแม่ โกรธ
หรือน้อยใจพ่อแม่ หรือแย่งที่สุดเคยถูกพ่อแม่ทำทารุณ ถ้า
เป็นอย่างนี้แล้วคนนั้นมักจะไม่รอด มักจะมีอุปสรรคเล็ก ๆ
ที่แก้ได้ยาก ยังมีความแค้นใจ ยังมีอะไรที่ปล่อยวางไม่ได้
ให้ภัยไม่ได้ก็ลำบาก ส่วนผู้ที่มาจากครอบครัวที่อบอุ่น
และมั่นคง มักมีนิสัยพื้นฐานที่ดีสำหรับชีวิตพรหมจรรย์ ผู้
ที่ยังมีเรื่องเศร้าหมองกับพ่อแม่ยากที่จะก้าวหน้าในธรรม
ถึงแม้ว่าใครออกจากบ้าน ไปอยู่ต่างประเทศ หรือไปที่ไหน

ก็เถอะ เขาต้องแบกพ่อแม่ไปด้วย การกระทำของพ่อแม่ มีอำนาจมากเหลือเกิน

นิสัยของเราจะเป็นมาตรฐานของลูกไปตลอดชีวิต แม้ในสิ่งที่ลูกทำซึ่งขัดกับที่พ่อแม่พาทำ ก็มักจะเกิดจากความรู้สึกต่อพ่อแม่มากกว่าอย่างอื่น อาจจะเป็นเพราะต้องการเป็นตัวของตัวเองก็ได้ หรืออาจเป็นแค่เรื่องประชด อย่างไรก็ตาม แม้ในกรณีที่ลูกไปในคนละทางกับพ่อแม่ อิทธิพลของพ่อแม่ก็ยังแรงอยู่ดี ทำอะไรเพียงเพราะเป็นสิ่งที่พ่อหรือแม่ชอบ หรือทำเพียงเพราะเป็นสิ่งที่พ่อหรือแม่ไม่ชอบก็ไม่ต่างกันเท่าไร ที่เมืองนอกมีหลายคนซึ่งมีปัญหาเกี่ยวกับพ่อแม่ แล้วไปอยู่ห่างๆ ดำเนินชีวิตไปคนละทาง ไม่ค่อยได้ติดต่อกันจนอายุสี่สิบห้าสิบปี วันใดวันหนึ่งเกิดความรู้วาบขึ้นมาว่า นิสัยเราเหมือนพ่อมากขึ้นทุกวัน (กรณีที่เป็นผู้ชาย) หรือเหมือนแม่มากขึ้นทุกวัน (กรณีที่เป็นผู้หญิง) ก็ตกใจ ไม่เคยคิดว่าเงาของพ่อแม่จะยาวขนาดนั้น

วิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม เป็นส่วนหนึ่งของโลกที่เราแสดงให้กับลูก เราชอบไปเที่ยว เราชอบพาลูกไปที่ไหน นั่นคือการพาลูกไปสำรวจโลกที่เราสนใจ พ่อแม่บางคนนอกจากพาลูกไปที่บันเทิงยังพาออกไปในธรรมชาติ เช่น ไปเดินป่าในอุทยานแห่งชาติ เป็นต้น หรือ

ไปพิพิธภัณฑ์บ้าง ไปวัดบ้าง คือไปที่ลูกได้ทั้งความสุข ทั้งความรู้ด้วย แต่บางคนชอบพาลูกไปแต่ในที่ที่กระตุ้นกิเลสอย่างห้างสรรพสินค้า เป็นต้น เท่ากับสอนลูกให้เป็นนักบริโภคนิยมตั้งแต่เล็ก จนเด็กหลายคนไม่รู้จักชื่อต้นไม้ ไม่รู้จักชื่อนก รู้จักแต่ชื่อยี่ห้อต่าง ๆ ถ้ารู้จักสัตว์ก็รู้แต่จะเข้หรือม้าโปโลที่ติดมากับเสื้อผ้าเท่านั้น เรากำลังแสดงให้เห็นโลกแบบไหนบ้างควรทบทวนดู เพราะว่าเด็กเมื่อไปไหนกับพ่อแม่จะจำไว้นาน อาจจะตลอดชีวิตก็ได้ สำหรับอาตมาก็ยังจำได้แม่นว่าตอนเด็ก ๆ พ่อแม่พาไปไหนบ้าง

บ้านที่อยู่ตอนเรียนชั้นมัธยมมีคอกม้าแข่งเยอะ หน้าร้อนตอนเช้า ๆ อาตมาเคยนั่งรถกับโยมพ่อไปที่ทุ่งหญ้านอกเมืองซึ่งเป็นที่ออกกำลังของม้า ม้าจำนวนร้อย ๆ ตัว ออกวิ่งทุกวัน ข้าไปหรือขามา ม้ามันชอบขี้กลางทุ่ง มันให้ทานกับมนุษย์โดยไม่รู้สึกรู้สักตัว เพราะขี้มันเป็นปุ๋ยเห็ดที่ดี ใครไปแต่เช้าก็มีหวังเก็บเห็ดได้ อากาศสดชื่นหน่อย โยมพ่อกับอาตมาและสุนัขก็เคยไปกัน เก็บเห็ดแล้วกลับบ้านเราก็ฝากโยมแม่ทอดเป็นอาหารเช้า อาตมานึกถึงภาพโยมพ่อกับหมาของเราเดินหาเห็ดกันอยู่ในทุ่งหญ้านอกบ้านก็มีความสุข เป็นโลกหนึ่งที่โยมพ่อแสดงให้เห็นอาตมาเห็น โลกธรรมชาติที่มีความสุขแบบเรียบง่าย สนิทสนมกันพ่อกับลูก อยู่กับธรรมชาติ เป็นสัญญาที่บริสุทธิ์และอบอุ่น

หรือพูดอีกนัยหนึ่ง เป็นสัญลักษณ์แห่งความบริสุทธิ์อบอุ่น
ถือว่าเป็นของขวัญมีอายุยืนขึ้นหนึ่งที่มาได้จาก
โยมพ่อ

หน้าที่หนึ่งของผู้ปกครองจึงน่าจะอยู่ที่การ
พยายามสร้างสัญญาหรือความจำที่ดีให้กับลูก ลูกโต
แล้ว เมื่อนึกถึงสมัยเขาเด็ก ๆ อยู่กับพ่อแม่ มีความ
จำที่ดี เป็นอันว่าพ่อแม่ได้ประสบความสำเร็จในการ
เลี้ยงลูกในระดับหนึ่ง พ่อแม่ให้เวลา ให้ประสบการณ์ที่
อบอุ่น นั่นคือการให้ทานแก่ลูก ซึ่งช่วยให้ลูกมีความสุข
ได้ตลอดชีวิต เมื่อลูกอายุ ๔๐ ๕๐ ๖๐ พ่อแม่บางคนอาจ
จะหมดบุญเสียแล้ว แต่ลูกยังมีสัญญาที่ดีไว้เป็นที่ระลึก
นึกถึงเมื่อไรก็ยิ้ม นึกถึงเมื่อไรก็มีความสุข

ค่านิยม ความเชื่อถือ คุณค่าที่ผู้ปกครองศรัทธา
หรือปรารถนา หรือพยายามพัฒนาในชีวิตของตัวเอง
สิ่งเหล่านี้เหมือนกับเป็นกรอบของประสบการณ์ต่างๆ
ที่เกิดขึ้น จึงเป็นตัวกำหนดโลกที่อยู่อาศัยที่สำคัญ ยก
ตัวอย่างเช่น สมมุติว่าพ่อแม่เป็นผู้ที่รู้จักพอ รู้จักพอใจ
กับสิ่งที่ตนได้มาด้วยความซื่อสัตย์สุจริต รู้จักมีความสุข
กับสิ่งที่มีอยู่ เมื่อเป็นอย่างนั้น พ่อแม่ดูคนอื่นที่มีมากกว่า
สวยกว่า ดีกว่า ก็ไม่อิจฉา อารมณ์ไม่บูดไม่เน่า

เมื่อพ่อแม่เป็นผู้ฝึกจิตให้รู้จักได้ความสุขกับความ

สำเร็จของคนอื่น มีความสุขได้กับความสุขอันถูกต้องของคนอื่น จิตใจก็ยังเบิกบานได้ เมื่อพ่อแม่มีจิตใจเป็นอย่างนั้น แล้วก็พูดคุยตามความรู้สึกที่เกิดขึ้น มันก็มีผลต่อลูกมาก เด็กก็จะซึมซับว่า การมองวัตถุสิ่งของของคนอื่นด้วยความอยากได้หรือความไม่พอใจ คือ การสร้างความทุกข์ต่อตัวเองโดยเปล่าประโยชน์ ส่วนการรู้จักอนุโมทนา ยินดีกับความสุขของคนอื่นอย่างจริงใจ เป็นการให้รางวัลตนเอง เป็นการทำให้จิตใจของตนมีแหล่งความสุขรอบตัวอยู่ตลอดเวลา เป็นคำสอนที่มีประโยชน์ต่อเด็กมาก ในขณะที่เดียวกัน พ่อแม่สอนให้ลูกขยันขันแข็ง เขาก็ยังมีสิทธิ์ที่จะได้เจริญทางวัตถุในทางที่ไม่เป็นบาปเป็นกรรมด้วย

ในทางตรงข้าม เด็กที่ติดโรคตาธอนจากพ่อแม่ชอบเปรียบเทียบอยู่ตลอดเวลา ของเขากับของเรามันเป็นอย่างไร โอ้! ของเขาดีกว่า ดูรองเท้าเขา ดูกางเกงเขา ดูกระเป๋าเขา เด็กกลายเป็นคนที่อยู่ในโลกแห่งการแข่งขัน อยู่ในโลกแห่งการเปรียบเทียบ ถ้าเด็กเป็นอย่างนั้น โลกที่เขาอยู่ก็เต็มไปด้วยการแก่งแย่งและความแข็งกระด้าง ส่วนเด็กที่รับคำสอนจากพ่อแม่ในทางที่ดี เขาจะรู้ว่าความสุขที่ได้จากวัตถุก็มีจริง แต่มันผิวเผินและชวนให้มัวเมา รู้ว่าการต้องการสิ่งที่ดีกว่าของตนนั้นไม่มีที่จบ

สิ้น และกลับทำให้ความรู้สึกที่มีต่อเพื่อนเศร้าหมองไป

ดังนั้นสิ่งที่เด็กแต่ละคนรับรู้ และสิ่งที่เขาสนใจคิด ก็จะไม่เหมือนกัน เพราะว่าสิ่งที่คนเราเห็นด้วยตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ต้องผ่านเครื่องกรองในจิตใจ ซึ่งมีความหยาบความละเอียดไม่เหมือนกัน ถ้าเราเลือกข้อมูลจากภายนอกที่กระตุ้นกิเลสเข้ามาในใจ แล้วชอบคิดปรุงแต่งด้วย ก็ยิ่งทำให้จิตใจหมกมุ่นขุ่นมัวใหญ่ แต่ถ้านำความคิดหรือสิ่งที่ภาษาพระเรียกว่า ทิฏฐิ ถูกต้องตรงตามความจริง เป็น **สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปะ** ความคิดถูกจะเกิดตามมา กลายเป็นกระบวนการของ **มรรคแปด** ซึ่งทวนการหมุนเวียนของ **จิตมักแปดมักเปื้อน**

คงเห็นได้แล้วใช่ไหม ว่าโลกของแต่ละคนไม่ตรงกันทีเดียว ถ้านำความคิดไม่เหมือนกัน คนสองคนอาจจะอยู่บ้านเดียวกัน ทานข้าวที่โต๊ะเดียวกัน แต่อยู่คนละโลกกันก็ได้ คนหนึ่งขี้โกรธหรือพยายาม ก็สร้างโลกเร่าร้อนให้ตัวเองอยู่ คนแบบนี้มักจะเชื่อว่าโลกนี้มีแต่คนอยากทำร้ายเขา มีแต่คนจะเอาไรต์เอาเปรียบเขา คนอย่างนี้ชอบจับผิด เฟ่งโทษ ชอบมองทุกสิ่งทุกคนในแง่ร้าย อีกคนหนึ่งรู้จักคิดเป็น มองเป็น ปล่อยวางได้ โลกที่เขาอยู่มันก็ไม่เหมือนโลกของผู้ที่สังเกตแต่สิ่งไม่ดีแน่นอน

เมื่อสามารถรับรู้และสนใจที่จะรับรู้ต่อความดีของ

คนอื่น โลกที่อยู่ก็เปลี่ยนไป น่ายุ่่มากขึ้น สว่างขึ้นทันที ไม่ใช่หลับตาต่อสิ่งที่ไม่ดีจนกลายเป็นเหยื่อของคนร้ายนะ แต่เมื่อไม่เชื่อความคิดและการเข้าข้างตัวเองมากเกินไป เมื่อถือว่าคนอื่นบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ว่ามีความผิดอย่างนี้ใจเราดี และเป็นท่าทีต่อคนอื่นที่ดีที่เราจะถ่ายทอดให้ลูกได้

นอกจากโลกแห่งความเชื่อถือ คุณค่า มุมมอง อีกโลกหนึ่งที่เรควรสนใจก็คือ โลกแห่งอารมณ์หรือความรู้สึก เมื่อลูกต้องการหาวิธีปฏิบัติต่อความรู้สึกที่อยู่ในใจแล้ว เขาย่อมมองพ่อแม่เป็นครูในบ้าน ไม่ว่าจะเป็นการสำรวจ การไม่สำรวจ การเก็บกด การจ้องแหว การปล่อยวาง หรือการให้อภัย **พ่อแม่คือผู้สร้างมาตรฐานให้กับลูก** การควบคุมอารมณ์ การปฏิบัติต่อลามก เสื่อมลามก ยศ เสื่อมยศ นินทา สรรเสริญ สุข และทุกข์ เป็นแม่พิมพ์ที่เราฝากไว้กับลูก เราเจอความผิดหวัง เรามีปฏิกริยาอย่างไรใหม่ ใจเสาะหรือใจสู้ เราพลัดพรากจากสิ่งที่รักและคนที่รัก เราทำใจได้ไหม เราได้สิ่งที่อยากได้ เราหลงใหลมัวเมาไหม เราปฏิบัติอย่างไรก็สอนลูกอย่างนั้น ลูกก็ได้ตัวอย่างจากพ่อแม่ เราเป็นอาจารย์ และเขาไม่เคยโดดเรียน เช่น เมื่อเขาเห็นว่าเวลาที่เรอยากได้อะไรสักอย่าง อยากได้มากๆ แล้ว

เราไม่ได้ตั้งใจ เราซึ่มเศร้าเสียใจ ลูกก็สรุปว่า ความผิดหวังเป็นทุกข์สาหัส

เมื่อพ่อแม่ทำใจได้กับความผิดหวัง ก็สอนให้ลูกเห็นการไม่ได้สิ่งที่ตนต้องการเป็นเรื่อง **แค่นั้นเอง** ไม่ต้องไปทุกข์กับมันมาก มองอย่างนี้จะเห็นได้ว่าการมีลูกช่วยให้เราไม่ประมาทในการปฏิบัติธรรม ถ้ายอมรับแล้วว่าการปฏิบัติของเรามีผลต่อลูกของเราทุกเรื่อง และจะมีผลต่อเขาตลอดชีวิตด้วย เราควรตั้งใจชำระกิเลสในใจเราโดยเร็ว ไม่อย่างนั้นจะกลายเป็นมรดกดำที่มีโอกาสตกเป็นของลูกเราต่อไป

เราไม่ได้ปฏิบัติธรรม ไม่ได้พัฒนาตัวเองเพื่อเราคนเดียว หากชนะกิเลสได้บ้าง ปล่อยวางกิเลสได้บ้าง และอยู่เหนือกิเลสบางตัวได้ มันเป็นผลดีต่อลูกด้วย ลูกก็มีตัวอย่างใกล้ชิดที่สุดว่า **ถึงแม้จะมีสิ่งที่ชวนให้โลกไม่จำเป็นต้องโลกในสิ่งนั้นก็ได้ ไม่จำเป็นที่เดียวที่จะต้องโกรธในสิ่งที่ชวนให้โกรธ ไม่ต้องหลงในสิ่งที่ชวนให้หลง** มันใจได้เพราะเคยเห็นพ่อแม่ปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านี้อย่างน่าประทับใจแล้ว อย่างเช่น สมมุติว่าครั้งหนึ่งเคยมีคนมาเบียดเบียน เอาไรต์เอาเปรียบคุณพ่อหรือคุณแม่ ลูกอาจคิดว่า แหม! มันน่าโกรธมาก น่าเกลียดเหลือเกิน **ไม่รู้**ว่าพ่อแม่ทนได้อย่างไร แต่คุณพ่อ

หรือคุณแม่ทนได้ แก้ไขปัญหาอย่างสุขุมรอบคอบ เด็ก จะไม่มีวันลืม พ่อแม่มีคุณธรรมข้อใดอยู่ในใจ ก็จะเป็น ตัวแทนคุณธรรมข้อนั้นในใจของลูกตลอดไป

ขอโอกาสพูดถึงตัวอาตมาเองอีกนิดหนึ่ง ถ้า อาตมาพิจารณาเรื่องความซื่อสัตย์เมื่อไร มักจะระลึกถึง โยมพ่อทันทีเลย เพราะว่าพ่อของอาตมาเป็นคนซื่อสัตย์ มาก เป็นคนไม่สนใจเรื่องศาสนามากนักก็จริง แต่เป็น ผู้ที่ยืนหยัดในหลักชีวิตของท่าน หลักของท่านมีความ ซื่อสัตย์ การไม่เบียดเบียนใคร การช่วยเหลือเพื่อน มนุษย์ เป็นข้อใหญ่ๆ ท่านเป็นคนที่ตรงมาก จนบางครั้ง อาตมาเคยรำคาญว่าตรงเกินไป ไม่ชอบ ตอนนี้เราชอบ และยอมรับแล้ว อย่างเช่น โยมพ่อตัดสินใจอะไรแล้วจะ ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงเป็นอันขาด

สมัยก่อนบางที่เราไม่เห็นด้วยกับท่าน คิดว่าท่าน ตัดสินผิด เพราะรับข้อมูลบางอย่างไม่จริงหรือข้อมูลไม่ ครบ เราก็บอกว่าที่จริงมันไม่เป็นอย่างนั้นนะพ่อ มันเป็น อย่างนี้ๆ คือ ให้ข้อมูลเพิ่ม แต่ไม่ได้ผล สมัยนั้นรู้สึกว่าคุณ แข็งเกินไป ไม่ชอบ อีกหลายปีต่อมาจึงสำนึกในอาณิสงส์ คือ สิ่งที่ได้จากนโยบายของพ่อ คือ ได้ความเคารพ ยำเกรงในกตिकाและข้อห้าม โดยไม่คิดที่จะต่อรอง หรือหา ทางเลี่ยง หรือหาช่องโหว่ ห้ามคือห้าม ถ้าต้องหยุดก็หยุด

ไม่ต้องคิด ไม่ต้องคุย ไม่ต้องเถียง ไม่ต้องอะไร เพราะมี
 ฝังอยู่ในใจว่าจะต่อรองอย่างไร จะเถียงอย่างไรก็ไม่ได้ผล
 เสียเวลาเปล่าๆ อาตมาว่าเป็นสิ่งที่ดีที่ได้จากท่าน ไม่ใช่
 ว่ากิเลสของเราหมดเพราะความรู้สึกอย่างนี้ หรือไม่เคย
 ทำอะไรผิดเลย เราไม่เก่งขนาดนั้น แต่รู้สึกว่าการสั่งสอน
 ของพ่อ ช่วยให้เราอยู่ในกรอบของพระวินัยได้อย่างไม่
 เกร็งเครียด

สรุปว่า เรื่องการแสดงโลก เป็นเรื่องละเอียดลึก
 ซึ้งพอสมควร โลกมีความหมายตั้งแต่โลกที่เป็นวัตถุ ที่
 เราแนะนำให้ลูกรู้จักและชวนให้สนใจ โลกคือสิ่งที่ได้ผ่าน
 ความเชื่อถือ คุณค่า มุมมองของเราว่าควรจะได้รับรู้ ควรจะ
 สนใจ ควรจะอย่างไร? โลกคืออารมณ์ โลกคือทุกสิ่งที่เรา
 ควรรู้เท่าทัน

การภาวนาของเรา ไม่ว่าจะทางกาย ทางศีล ทาง
 จิต ทางปัญญา ล้วนแต่มีผลต่อลูก เป็นการแสดง
 โลกให้ลูกเห็นความงามของคุณธรรม ฉะนั้น ขอให้
 เราทั้งหลายตั้งอกตั้งใจสร้างโลกที่น่าอยู่ ความเปลว
 ความผิดพลาดเป็นเรื่องธรรมดา จะให้มันดีทุกอย่างไม่ได้
 แต่ในเมื่อผิดพลาดแล้วจงตั้งต้นใหม่ เหมือนตุ๊กตาล้มลุก
 ล้มแล้วก็ลุก ล้มแล้วก็ลุก ล้มแล้วก็ลุก ถ้าล้ม ๑๐๐ ครั้ง
 ลุก ๑๐๑ ครั้ง ถือว่าชนะ

ชยสาโร ภิกขุ

นามเดิม	ฌอน ชิเวอร์ตัน (Shaun Chiverton)
พ.ศ. ๒๕๐๑	เกิดที่ประเทศอังกฤษ
พ.ศ. ๒๕๒๑	ได้พบกับพระอาจารย์สุเมโธ (พระราชสุเมธาจารย์ วัดอมราวดี ประเทศอังกฤษ) ที่วิหารแฮมสเต็ด ประเทศอังกฤษ ถือเพศเป็นอนาคาริก (ปะขาว) อยู่กับพระอาจารย์สุเมโธ ๑ พรรษา แล้วเดินทางมายังประเทศไทย
พ.ศ. ๒๕๒๒	บรรพชาเป็นสามเณร ที่วัดหนองป่าพง จังหวัดอุบลราชธานี
พ.ศ. ๒๕๒๓	อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ที่วัดหนองป่าพง โดยมี พระโพธิญาณเถร (หลวงพ่อชา สุภทฺโท) เป็นพระอุปัชฌาย์
พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔	รักษาการเจ้าอาวาส วัดปานานาชาติ จังหวัดอุบลราชธานี
พ.ศ. ๒๕๔๕ - ปัจจุบัน	พำนัก ณ สถานพำนักสงฆ์ จังหวัดนครราชสีมา

มูลนิธิปัญญาประทีป

ความเป็นมา

มูลนิธิปัญญาประทีป จัดตั้งโดยคณะผู้บริหารโรงเรียนทอสี ด้วยความร่วมมือจากคณะครู ผู้ปกครองและญาติโยมซึ่งเป็นลูกศิษย์พระอาจารย์ชยสาโร กระทรวงมหาดไทย อนุญาตให้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลอย่างเป็นทางการ เลขที่ทะเบียน กท. ๑๔๐๕ ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๑

วัตถุประสงค์

- ๑) สนับสนุนการพัฒนาสถาบันการศึกษาวิถีพุทธที่มีระบบไตรสิกขาของพระพุทธศาสนาเป็นหลัก
- ๒) เผยแผ่หลักธรรมคำสอนผ่านการจัดการฝึกอบรม และปฏิบัติธรรม และการเผยแพร่สื่อธรรมะรูปแบบต่างๆ โดยแจกเป็นธรรมทาน
- ๓) เพิ่มพูนความเข้าใจในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ และสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน และส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- ๔) ร่วมมือกับองค์กรการกุศลอื่นๆ เพื่อดำเนินกิจการที่เป็นสาธารณประโยชน์

คณะที่ปรึกษา

พระอาจารย์ชยสาโรเป็นองค์ประธานที่ปรึกษา โดยมีคณะที่ปรึกษาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ อาทิ ด้านนิเวศวิทยา พลังงานทดแทน สิ่งแวดล้อม เกษตรอินทรีย์ เทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาศาสตร์สุขภาพ การเงิน กฎหมาย การสื่อสาร การละคร ดนตรี วัฒนธรรม ศิลปกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

คณะกรรมการบริหาร

มูลนิธิฯ ได้รับเกียรติจากรองศาสตราจารย์นายแพทย์ปรีดา ทัศนประดิษฐ์ เป็นประธานคณะกรรมการบริหาร และมีคุณบุญผาสวัสดิ์ รัชชดาตะนันท์ ผู้อำนวยการโรงเรียนทอสีเป็นเลขาธิการฯ

การดำเนินงาน

- มูลนิธิฯ เป็นผู้จัดตั้งโรงเรียนมัธยมปัญญาประทีป ในรูปแบบโรงเรียนปทุมเพาะชีวิต เพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้านการศึกษาวิถีพุทธ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของมูลนิธิฯ ข้างต้น โรงเรียนนี้ตั้งอยู่ที่ บ้านหนองน้อย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
- มูลนิธิฯ ร่วมมือกับโรงเรียนทอสี ในการผลิตและเผยแพร่สื่อธรรมะ แจกเป็นธรรมทาน โดยในส่วนของโรงเรียนทอสีฯ ได้ดำเนินการต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๕

ชยสาโร ภิกขุ

พ่อแม่ผู้แสตด๑โลก